

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om den rette Grundighed,

i Anledning af den store Trængsel af Lærefag
især i lærde Skoler.

Indbydelseskrift

til

den aarlige Hovedexamen

i Borgerdydskolen paa Christianshavn

fra 19de til 22de Juli 1847,

udgivet tilligemed Skoleefterretninger

af

Mag. M. Hammerich,

Skolens Forstander.

Kjøbenhavn.

Trykt i Louis Kleins Bogtrykkeri.

Om den rette Grundighed.

Det hører til vor Tidsalders Egenheder, at den i Skolen fordrer større og større Fleersidighed i Kundskab og Dannelselse, men i Livet hylder Grundfætningerne for „Arbejdets Fordeling“ og søger at fremme Dygtighed ad Eensidigheds Veie. En Kunstner som Michel Angelo, der paa eengang var Maler, Billedhugger og Bygmester, en Lærd som Erasmus eller Scaliger vilde af flere Grunde ikke let fremstaae i vor Tid, og kunde han undgaae Overfladiskhed, vilde han idetmindste ikke undgaae Beskyldningen derfor. I Kunst og Videnskab som i det borgerlige Liv har gjerne Enhver sin lille Lod at opdyrke: de Alsidige blive til Dilettanter, som snarere lege end arbejde, eller de gaae fra Et til et Andet for sjælden at vende tilbage til hvad de eengang have forladt. Men netop denne Eensidighed ved de Aldres Arbejden skal maaskee have sin Modvægt i den forberedende Dannelses Fleersidighed. Vist er det, at Skoleunderviisningen, ikke blot i de lavere Skoler, som vel endog trænge til ny Udvidelse, men ogsaa i de høiere bliver stadig udvidet med Hensyn til Lærefagernes Antal, og at hvad Staten i saa Henseende forordner, staaer i Samklang med den herskende offentlige Mening. Hvormeget navnlig de lærde Skoler ere udvidede i denne Retning, kan kun altfor vel skjønnes af Fordringerne ved Afgangsprøven, hvor Fagene siden vort Aarhundredes Begyndelse, ligefrem ere fordoblede. Den

gang blev der nemlig anstillet Prøve i Theologia, Latina, Græca, Ebræa, Historia et Geographia og Sphærica. Siden er der, som bekendt, foruden Udarbeidelse i Modersmaalet tilføjet Tydsk, Fransk, Arithmetik og Geometri og nu endelig Naturhistorie og Naturlære. Desuden har en Deel af disse Fag flere eller færre udtryffeligt fremhævede Bifag, og der er slet ingen Grund til at antage, at man hermed skulde lade det være nok, skjøndt det maaskee er meer end nok. Allerede nu er omtrent det Maal naaet, som Hertugen af Augustenborg tilsigtede ved Udkastet af 1795, og hvorum Rector D I u f W o r m i sin Betænkning yttrede sig saaledes:

„Den Encyclopædie af Skolevidenskaber, som Deres Durchlauchtighed har udkastet, er vid og stor. Intet Fag sættes stiftmoderlig tilside, og ingen Kundskab, som hører til en lærd og liberal Opdragelse, savnes i samme; den svarer til sit høie Maal; den har taget meget ind under Skoleunderviisningen, som nu hører til Academiet, ja ikke engang læres der af de allerfleste. Og sandelig den Yngling, som med alle disse Kundskaber og denne Forberedelse gik fra Skolen, havde Marsag til at prise sig lykkelig, og med en medlidende Stoltthed at see ned paa Hoben af vore Dages Studentere. — Men her kommer mit Mismod igjen ved Spørgsmaalet: er det og muligt? Hvor faaer man Lærere fra, som ere dygtige til alt dette? Hvor faaer man Hoveder fra, som kunne tage imod alt dette, uden at overvældes, som kunne fordøie det? Maatte man ikke frygte for, at de mange, tildeels heterogene, Ting, vilde blandes og forvirres i de bløde Hjerner? Skulde det ikke være at befrygte, at Ungdommen ved saa tidlig at overfare næsten den hele Literaturs Mark, maatte faae høi og skadelig Indbildning om egen Viisdom, stemmes til barnagtig Stoltthed og egenstændig Selvflogskab, en vis Ringeagt for virkelig og grundig

„Lærdom, som dog ikke tilhører Drengene, eller læres af Compendier? En gammel Græker har sagt: *πολυμαθια ποον ου διδασκει*, og det kommer mig for, at der var megen Sandhed i Sentensen, især anvendt paa Ungdommen, hvor det nok mere kommer an paa, hvorledes, end hvormeget der læres.“

Den af Worm berørte Vanskelighed ved at finde Lærere har tabt sin Betydning, siden det i alle høiere Skoler er blevet almindeligt, idetmindste hvad Overklasserne angaaer, ikke at give Lærerne mange Fag i een Klasse, men hellere eet Fag i flere Klasser. Dette Faglærersystem tilhører vort Aarhundrede og er neppe nogensteds ført videre end her i Landet. Dets gode Sider ere ivinefaldende. Ved udelukkende at opoffre sig til de Fag, der ligge ham nærmest, kan Læreren blive saameget bedre hjemme i dem; ved at beregne Underviisningen paa flere Aar i Træk, kan han lettere bringe de forskjellige Affnit af sit Fag til at gribe sammen og, idet han knytter sin Virksomhed til Faget, give dette en selvstændigere Stilling imellem de øvrige Lærefag. Men netop heri ligger en af Systemets Misligheder: Skoleunderviisningen er ikke blot udstykket mellem mange forskjellige Fag, men ethvert af dem vil være et Hovedfag og breder sig mere og mere for saavidt muligt at omspænde sin Videnskab. At imidlertid disse Udvidelser skulde føre til, at Skole- og Hjemme- Arbeidet blev saameget strengere, er i vore menneskekjærlige Dage ikke at befrygte. De true kun Skolernes virkelige Hovedfag, altsaa i de lærde Skoler den grundige Læsning af Klassikerne. Og de gjøre det dobbelt nødvendigt at betænke den rette Fremgangsmaade med en saa mangesidig Underviisning, forat Mangfoldigheden ikke skal forvirre eller standse og Kundskaben ikke opløse istedenfor at nære.

I.

Hvad Forvirring angaaer, er der mindre Grund til Frygt end man skulde troe. Allerede det nys berørte Faglærer-system virker gjennem Lærernes Personlighed til at holde de forskjellige Fag ud fra hinanden og begunstiger en planmæssig Fremstriden. Netop Plan og Orden har overhoved det nyere Skolevæsen lagt særdeles Vægt paa, som en Betingelse for at kunne fyldestgjøre Nutidens mangfoldige Krav. Ved at gaae fra det Nærmere til det Fjernere, fra det Simple til det mere Sammensatte, seer man sig virkelig ogsaa istand til i den samme Tid at udrette mere, end man før ansaae for muligt. Saaledes i Historie ved foruden en kort Jordbeskrivelse at lade Bibelhistorie og nordisk Sagnhistorie gaae forud; i de fremmede Sprog ved at begynde med tydsk Læsning og Oversættelse og, naar der vaagner Trang til en ordnende Sproglære, forbinde Begynderfelsesgrundene i tydsk Grammatik med en Udvikling af de sproglige Grundbegreber og først derefter gaae over til de fjernere Sprog, hvor nu Lærebøgerne, navnlig i de gamle Sprog, fra først af ere beregnede paa at indøve Formlæren stykkeviis, for saa meget nemmere at faae den indprentet. At en med Tid og Kræfter saa sparsommelig, overhoved saa afmælt Fremgangsmaade let kan faae noget Fort og Trættende ved sig, hører til dens svage Sider; ligeledes at den, jo mere den bliver gennemført i en Skole, gjør det vanskeliggere for Disciple, der først optages paa Halvveien eller som i nogen Tid falde i Tanker, igjen at komme paa Siden af de Øvrige, og for den Letnemme at springe noget af Mellemtrinene over. Den kan i det Hele gjøre det vel føleligt, at Skolerne hvile paa en Gjennemsnitsberegning, hvilket iøvrigt er mindre farligt for Landsudviklingen, end om enten

en klog Mand vilde paatage sig at stille hvert Barns Hørs-
 skop for derefter at underkaste det en ganske særegen Behand-
 ling, eller det blev Barnet selv overladt at gaae sin ffjæve
 Gang mellem Kunster og Videnskaber og hvad Andet der
 kunde møde ham paa Livets Wei. I al Fald er dog Plan-
 mæssighed, som en af den tydske Pædagogiks Udlingstanker,
 ikke den, der nu behøver at indsfjærpes, og jeg skal derfor kun
 berøre et Par Forholdsregler, som Fagene Formerelse giver
 større Betydning, end man i Almindelighed synes at tillægge
 dem.

Det er let forklarligt, at Børn som andre Sangvinikere
 ikke kunne fængsles lang Tid ad Gangen ved een Gjenstand,
 især ved et Arbeide, hvormed man udenfra saa at sige kom-
 mer deres Videbegjærlighed i Forkjøbet. De mange Lærefag
 give da en ønskelig Leilighed til Afverling. Men allerede
 de forskjellige Aldres Modtagelighed for dette eller hiint Fag
 og de forskjellige Fags gjensidige Forudsætnings- eller Afled-
 ningsforhold gruppere Fagene anderledes paa eet Trin end
 paa et andet. Herefter beregnes hvert Aars Arbeide, som
 nu bliver fordeelt mellem de paagjældende Fag med saa og
 saa mange Timer om Ugen. Smidlertid er Fagene Antal
 allevegne saa stort, at de fleste maae aflægges med to eller
 tre Timer, og spørge vi ikke efter Underviisningens Navn
 men efter dens Indhold, finde vi ofte Fordelingen gjennem-
 ført næsten indtil Brøker: i Religionstimer skiftes med Lære-
 bog og Bibelhistorie, i Mathematiktimer med Arithmetik og
 Geometri, Mythologi læses med Latinlæreren een Time om
 Ugen o. s. v. Det synes virkelig, at man, som de slette
 Deconomer, er bange for en samlet Udgift og glemmer, at
 een Time om Ugen i halvtredstindstyve Uger aldrig kan blive
 mindre end een Time om Dagen i ligesaamange Dage.
 Tvertimod er der i Almindelighed langt mere Forslag i nær-

liggende end i splittede Timer. Allerhelst i vor Tid, da selv Noveller og Afhandlinger læses feuilletonviis, maae Mange have følt, at der spildes Kraft, altsaa ogsaa Tid, ved en Afbrydelse fra Dag til anden, endfige naar en heel Uge slydes imellem og Tankerne have faa hurtigt Omløb som hos Børn. Jo længere Tid der nemlig hengaaer inden man vender tilbage til samme Tankerække, des mere afsjøles hver Gang Interessens derfor, som er den Varme, der skal drive Værket, des lettere glipper Grindringen om det, der maa forudsættes lært og bekjendt forat det One kan gribe ind i det Andet og vore sammen dermed, til gjensidig Befæstelse. Man bør derfor, næst den fornødne Afverling, som let giver sig, ogsaa drage Omsorg for tilbørlig Sammenhæng i Underviisningen ved at lade de Timer, hvori een og samme Traad skal fastholdes, følge om muligt Dag efter Dag indtil et Affnit er tilende, hvorpaa man da paa samme Maade kan fremhæve et andet af Aarets Arbejder. At de forskjellige Fag kræve mere eller mindre Hjemmeslid, maa jo tages med i Beregningen og kan undertiden være til Anstød. Men en stadig Forhindring ligger i Faglærersystemet, der deler hver Klasse mellem mange Lærere med desto færre Timer. Saa meget kan imidlertid skee, at Faglærerne ikke selv overskjære Tiden endnu engang, og at de, forsaavidt Timefordelingen tilstedes det, ved Bytninger i Aarets Løb skaffe sig flere og færre Timer end Gjennemsnitstallet, nu med een, nu med en anden af deres Klasser. Endelig kan der ved den almindelige Fagfordeling, foruden de ovenberørte Hensyn til Disciplens Modtagelighed og Fagenes gjensidige Forhold, ogsaa tages Hensyn til, at man gaaer raskest frem ved skifteviis at fremhæve nu eet, nu et andet Fag paa de andres Beføstning. Netop for Tiden er Spørgsmaalet om Fagenes Fordeling af største Bigtighed for de udvidede lærde Skoler; man vil da

ikke oversee, at Alt hvad her er anført taler for at lade Afgangsprøvens første Deel falde ikke eet men to Aar før dens anden Deel, forat baade de først og de sidst fremtrædende Lærefag kunne faae Luft. Alle Grunde synes at tale for at gjøre øverste og ikke næstøverste Glasze toaarig (sfr. Om den provis. Underviisningspl. S. 36 ff.), og jeg kan ikke Andet end ansee det for en Belfærdsfag for de udvidede Skoler, at man saaledes de to sidste Aar nvies med Modersmaalet og de gamle Sprog, Religion og Historie, Mathe-matik og Naturlære. Hvis den provisoriske Bestemmelse har Forsvarere, gid de da ville anføre deres Grunde.

Om det nu end ad Fag- og Timefordelingens Bei lykkes nogenlunde at samle det Sammenhørende, er dog altid Dagen deelt mellem saa mange Fag, at det ene Indtryk let forvifser det andet; desuden gaaer al grundig Underviisning saa langsomt frem, at hvad der eengang er lært, kan være glemt, inden det næste Gang forekommer i en ny Indklædning, hvorved vel det, der huskes, pleier at binde sig endnu fastere til Hufommelsen, men derimod det Halvforglemte let bliver ukjendeligt. Det gjælder derfor om at opfriske de faldende Indtryk ved af og til at vende tilbage til samme Forestillinger. Da det nu, hvor Følgerækken er den samme, idetmindste gaaer hurtigere med Gjentakelsen end med første Læsning, tjener den tillige til at bringe det ved Tydning og Forklaring Afstilte nærmere sammen, saa at den altsaa ligesom de fortløbende Timer virker for Underviisningens indre Sammenhæng. Allerede der- ved bliver selve Gjentakelsen til en ny cursorisk Læren. Endnu mere hvor Følgerækken ikke, som Ordstillingen i et Digter-værk, er væsentlig, men lader sig omsætte paa forskjellige Maader, og man da gjentager det Lærte efter en ny opgiven Genhed, saansom historiske Begivenheder efter Tidens, Folkets eller Bestræbelsens Genhed, Landskaberne i et Rige efter Be-

liggenhed, Størrelse, Befolkning o. s. v. Hvorofte der skal repeteres, beroer paa Vanskeligheden ved at huske og samle hvad der er lært. Men at Gjentagelsen altid fører til et friere Overblik eller endog til en ny Belysning af det indsamlede Stof, stiller den i Forhold til Underviisningens Afdelinger og Hvilepunkter og gjør det naturligt at foretage den ved Overgangen til et nyt lille Afsnit, istedenfor, som paa sine Steder er Bedtægt, ugentlig, maanedlig, kortsagt efter Almanakken, hvorved man udelukkende har tænkt paa dens Betydning for Hukommelsen. Kun ved Marsrepetitionen, den saa ofte bagtalte „Gramenslæsning“, falder Tids- og Indholdsberegningen sammen. Hovedsagen er imidlertid, at man er enig i at ansee de Timer, Repetitionen optager, for vel anvendte. Den hænger sammen med den ældre, nøjsomme og grundige Underviisningsmaade, hvorved man lærer mindre, men ogsaa glemmer mindre; Sagens Formerelse gjør det kun saameget nødvendiggere at finde Grændsen for, hvad man skal lære, og derefter lære det tilgavn. Thi af flygtige Indtryk er der meer end nok udenfor Skolen: den mest søgte Morstabslæsning lægger an paa ved kunstig Spænding at jage Sjælen fremad mellem verende Scener, som med al deres Afverling knap afvinde Tilfærdigheden et flygtigt Diekast; de mest søgte Fornøielse bestaae i en Hvirvel af Indtryk paa Die og Dre, af hvilke ethvert kun synes at ville trække Opmærksomheden bort fra det forrige og saaledes gjøre Sit til, at man ikke skal faae Tid til at kjede sig. Derfor trænger den opvoksende Slægt til at man, idetmindste i Skolen, sørger for de blivende Indtryk, udsøger Noget, der er værdt at gemme, planter og pleier det, saa at det kan flaae Rødder. Men dertil hører ikke blot, at det læres, men gjentages og atter gjentages. Det er i denne Henseende et Fortrin ved Skolerne, at de

undervise Mange paa eengang, saa at den, der har lært hvad han skal, ikke bliver fri for at høre det atter og atter gjentage. Thi først derved prenter det sig fast, hvorom man kan overbevise sig ved efter nogle Mars Forløb at sammenligne sine Skolekundskaber med hvad man f. Ex. veed af det, hvori man udmærkede sig til Anden Examen.

II.

Hvad skal man da udsøge, som kan fortjene baade at læres og at glemmes? Svaret nævner os de mange lidt efter lidt ophobede Lærefag. Men hvad i disse Fag? Thi ethvert af dem — Græsk, Historie, Naturlære — er en Videnskab for sig, og Skolen kan ikke rumme een Videnskab, end- sige saa mange. Svaret herpaa er mindre hurtig tilrede. Det hænger nemlig sammen med vor Dannelses Formalisme, at Underviisningslæren ophvæier den formale Dannelse paa Stoffets og Indholdets Beføstning og derfor tildeels har maattet see Dvøget afgjøre, hvilke Fag der skulle læres, me- dens det naturligviis blev den forbeholdt at besmykke det trufne Valg og tillige ad Theoriens Vej at bestemme det videre Fornødne om Fagene's Bearbejdelse til Skolefag, deres Fordeling imellem Skolcaarene, deres Behandling paa de forskjellige Udviklingsstrin og hvad der forresten kan komme i Betragtning ved en tænksom Udøvelse af Underviisnings- kunsten. Men atter herved har den herskende Retning gjort sig gjældende, saa at man er rykket langt videre frem i de reent methodiske og tekniske Spørgsmaal (hvorom vi hidtil have talt), end i de nok saa indgribende og ikke mindre gennemgaaende Spørgsmaal om et Skolefags Forhold til den tilsvarende Side af Livet og altsaa nærmest til dennes Videnskab, forsaavidt den indeholder Stof baade for Husom- melsen, Erkjendelsen og Anskuelsen, om Betydningen af en-

hver af disse Bestanddele og om deres hensigtsmæssige Forening. Det er disse Spørgsmaal, jeg her har for Sie, idet jeg skal forsøge kortelig at begrunde en Betragtningssaaende, jeg tidligere kun har havt Leilighed til at fremsætte i Forbigaaende. Hovedspørgsmaalet gaaer ud paa, efter hvilke Grundsætninger en Videnskab skal forforktes for at blive til et Skolefag. At Skolen skal optage et stort Antal Videnskaber jevnside, gjør det saameget nødvendigere at forforkte dem, men dermed ogsaa saameget vigtigere at agte paa, at det Uundværligste bliver ubeskaaret.

Ligesom et Skolefag staaer overfor sin Videnskab, saaledes staaer denne overfor en særskilt Side af Tilværelsen, som ved den bliver optaget i den menneskelige Bevidsthed. Sammenligne vi da Videnskaben (og her navnlig Erfaringsvidenskaben) med en umiddelbar Leven i og med dens Gjenstand, gjør vel Virkeligheden sig gjældende med en ganske anden Magt, men den Kreds, Enhver af os kan iagttage, er saa indskrænket, at ogsaa vor Betragtning deraf bliver indskrænket, naar den ikke har Slægtens Betragtning at støtte sig til; og deri blive vi netop deeltagte gennem Videnskaberne. Disse have saaledes en dobbelt Betydning for os. Først tjene de os til Surrogat for en alsidig Erfaring og Jagttagelse: Historien lader os opleve Martusinders Begivenheder, Jordbeskrivelsen fører os som Rejsende fra den ene Verdensdeel til den anden, Naturvidenskaberne ransage med os de Skabninger og Kræfter, som røre sig i den ufrie Natur, Sprogvidenskaberne lade os høre de fremmede Folkeslags Tungemaal. Vi komme derved til at leve mange Slægters Liv og vinde uvilkaarlig Medfølelse for Tilværelsens Grundformer. Dog Videnskaben taler kun til os gennem Sproget; hvad der ikke, som Litteraturens Mindesmærker, foreligger i sproglig Form, maa den fra Nytt af

udsætte i Ord: Balpladsens Tummel, Sneebjergets Storhed, Planten og dens stille Bært, Alt hvad der i Livet træder frem for Sandserne og berører os personligt enten udvortes eller indvortes, forvandler Videnskaben til Fortælling eller Beskrivelse. Men lader den os for saa vidt kun føle en svag Eftervirkning af det umiddelbare Samliv med Gjenstanden, saa er derimod det Gjenbillede heraf, den viser os i sine Skildringer, saameget klarere, som det fremstiller Virkeligheden affpeilet i den menneskelige Aand og derved henført til sine ledende Grundtræk. Hertil tjener allerede Sprogget, hvis Opgave det er at skaffe Udtryk for bevidste Forestillinger; hvad der meddeles i Sprogform, er netop derved foreløbig klaret. Men Videnskaben tilhører det først, naar Forestillingernes Mangfoldighed bliver seet i Tankens Enhed og atter denne i hiin. Det gjælder da, navnlig ogsaa ved Erfaringsvidenskaberne, hvorom her er Tale, at samle og sigte alle Enkeltheder, at sammenstille dem efter deres gjensidige Forhold, at udtale eller dog erkjende deres fælleds, begrebsmæssige Formler. Lærdom og Tænkning maae gaae Haand i Haand, og det er kun et Tegn paa Videnskabelighedens Forsald, naar den ene vil hovmode sig over den anden.

I Overensstemmelse hermed gaaer nu ogsaa Skolen tilværks for at løse sin Opgave. Mange Fag, i kort Tid, med en uerfaren Ungdom, disse Hensyn nøde den til at indskrænke sig, og den kan gjøre dette paa tre forskjellige Maader.

Forsaaavidt der nærmest er Spørgsmaal om de i Videnskaben klarede og ordnede Kjendsgjerninger, sammenbrager man disse i korte Udtog, der forholde sig til det, oftest uskrevne, Bærk, hvori man til enhver Tid kan tænke sig en Videnskabs Udbytte nedlagt, omtrent som Indholds-

fortegnelse og Register forholde sig til den Bog, de ere vedhængte. Saaledes beretter man en Krigs Historie ved at nævne Anførerne, de vigtigste Feltslag, endelig Fredslutningen samt Betingelserne, Alt med tilhørende Aarstal; saaledes beskriver man en Plantefamilie ved paa sit Sted i Systemet at angive dens Bredegrader, dens særegne Bygning, de vigtigste Arter af den o. s. v. Herhen høre ved Sprogundersviisningen navnlig Glosebog og Formlære (ogsaa Ordfoiningslære, forsaavidt den ikke lægger an paa Forklaring); men disse behandles kun som foreløbige Hjælpeidler og pleie endog at have Læsebøger paa Siden, indtil man gaaer over til selve Forfatternes Læsning. I de fortællende og beskrivende Fag har derimod Skolen ofte ikke Andet at byde end Skeletter. At Navne, Tal og lignende ordknappe Betegnelser her blive det Fremherskende, ligger i Sagens Natur. Men man maa heller ikke miskjende, at man i dem har de korteste, bestemteste og i alle Maader nemmeste Midler saavel til at skille det One fra det Andet, som til at gjemme og gjentagde Forestillingen om det. Og heri ligger netop Nytten og Nødvendigheden af denne „lærde“ Underviisning. Ved at indprente faste Grundrids af Videnskaberne, lader man først disse gribe sammen, forsaavidt de indbyrdes kunne understøtte hverandre (som Literaturens, Kirkes, Fædrelandets Historie og Verdenshistorien, Naturvidenskaberne og Jordbeskrivelsen, de forskjellige Sprogklarer indbyrdes); men dernæst skaffer man ogsaa Tilfnytningspunkter for det meget Videnskabsstof, der i en dannet Tidssalder sværmer om i Luften og vil flyve forbi, hvor det ikke finder Noget at hænge sig til. At vi i Ungdommen have lært en nok saa tør Haandbog i Geographi, er Grunden til, at hvad vi siden have hørt fortælle om fremmede Lande, seet i Ufbildninger, læst i Reisebeskrivelser og Aviser,

lidt efter lidt har samlet og fæstet sig i Hukommelsen i sin rette Sammenhæng, saa at vi, uagtet vi med hvert Aar have glemt mere af vor Børnelærdom, alligevel nu have bedre Forestillinger om Jordkloden end maaskee nogensinde før. I de Fag derimod, hvori vi ikke have lært Grundrids, ere lignende Leilighedsindtryk enten sporløst forsvundne eller dog kun gjemte i en uklar og forvirret Tilstand, blot fordi vi ikke have havt noget velindrettet Gjemme for dem. Dette er, saavidt jeg seer, Hovedfordelen af at undervise ved Hjælp af korte, vidtomfattende Udtog, hvilke i sig selv ere lidet dannende, fordi de mest kun vve Hukommelsen, og lidet nærende, fordi de mest kun forsyne os med Kundskabens Bælge og Skaller. Og forsaavidt de encyclopædiske Grundrids først lidt efter lidt i Livet faae Indhold og Fylde, maae vi betænke, at vel eet af Ungdommens Formaal er at arbejde for sin Fremtid, men at den tillige, som enhver Alder og ethvert levende Væsen, er til for sin egen Skyld og har sine egne Fordringer ikke blot til Livet, men ogsaa til Skolen, og ikke blot til Underviisningens Form, men ogsaa til dens Indhold.

Uden at opgive Videnskabens Mægling imellem Tilværelsen som Object og Skolen som Subject, gaaer man en ganske anden Gjenvei til videnskabelig Indsigt ved istedenfor et Udtog af Videnskabens Kjendsgjerninger at meddele et Uddrag af dens aandige Indhold, nemlig Domme og Betragtninger, i hvilke deels det Almeengyldige, deels det Eiendommelige ved hine Kjendsgjerninger er udtalt paa en begrebsmæssig, ganske tillige aandrig Maade. Hift forfortede man ved at give et Excerpt af Videnskaberne, her ved at give en Extract af dem. Denne Art Underviisning, hvis Udvikling og Udbredelse vi nærmest skylde den tydske Philosophi, anvendes med Rette mindre i Skoler end

i Hviſkoler; anvendt paa Erfaringsvidenſkaberne kan den ikke ganſke undvære Udtoget, men gaaer ligefuldt ſin egen Vej efter ſit eget Formaal. Naar det f. Ex. hiſt var en Op-gave, i Litteraturhiſtorien at give Omrids af en Forfatterſ Levnet og Værker, gaaer det her ud paa at betegne hans Retning, antyde hans Begrændſning og paaviſe den Side af Ideen, der er „kommen til Gjennembrud“ i ham. Ved Siden af den fortællende Hiſtorie ſtaaer ikke blot den noget ſpidsborgerlig behandlede pragmatifke Hiſtorie, men tillige den frie Videndſkab, Hiſtorienſ Philoſophi, der rigtignok ofte behandles ſaaledes, at den bedre kunde fortjene Navn af Hiſtorienſ Poefi. I Sproglæren udtales den for en ſproglig Kjendſgjerning tilgrundliggende Foreſtillingsmaaede, der atter henføres til den ledende Grundtanke; ſaaledes ved Conjunctivlæren i Latin. Vi ſee her et Tilfælde, hvor den aandedige (den „raifonnerende“) Underviſning har ſin fulde Betydning, kun at den taler i en Stiil, ſom ikke overſtiger Ungdommenſ Fattæevne. Thi da Forfatterlæſningen altid er i Gang, før man indlader ſig paa Ordſviningſlæren, og deſuden Reglerne her oplyſes ved hødfviede Exempler, gaaer en nogenlunde lys og levende Opfattelſe af Kjendſgjerningen forud for Forklaringen deraf; hvad man formeentlig maaønſte iagttaget paa Skolenſ Begne, er da blot, at Exemplet bliver indrettet paa at læres udenad og ſtillet i Forgrunden, Reglen derimod nærmefl behandlet ſom et Middel til at forſtaaede hvad Exemplet anſkueliggjør. Overalt hvor Videndſkabens Domme og Betragtninger fløtte ſig til en levende Anſkuelſe, er deres Værd umiſtkjendeligt. Hvad Anſkuelſen aner, bringe de til Bevidſthed; fløft ved dem ſaaede Kundſkab og Færdighed det videndſkabelige Præg; de danne paa eengang Tanken og Talen, hvilſ Forraad af aandelige Ord fløft rigtig klares ved at tjene ſom Udtrykſmiddel for en

videnskabelig Erkjendelse. Saaledes oplyse de hvad man har gennemlevet aandelig; men erstatte Livet, hvor det ikke er levet, kunne de aldrig. Naar jeg kjender en Digters Arbejder, kan det være mig baade til Gavn og Glæde at høre om de characteristiske Egenheder ved hans Tankegang, Sprog eller øvrige Personlighed og maaskee see denne træffende betegnet ved Videnskabens Kunstord som humoristisk, sentimental o. d. Men kjender jeg ikke Andet til ham, end hvad jeg skal lære af en æsthetisk Betragtning, hvilken Forestilling kan jeg derved danne mig om ham, især i den Alder, hvor Anskuelsen af hans digteriske Væsen netop skulde hjælpe med til at forklare de Kunstord, i hvilke det udtales. Alt hvad der kan vindes ved en i egentlig Forstand saa bagvendt Underviisning som den aandige, naar den ikke vil afslutte men grundlægge en Erkjendelse, er et Forraad af Meninger, som maae gjemmes i Hukommelsen mellem Tal og Navne, og som kun vække Lede for den Gjenstand, hvis Hemmeligheder de udsladdre, hvis Gaader de fordærve for os ved tjenstvillig at nævne os Opløsningen, før vi kjende Gaaden, endfjeld selv have prøvet paa at gjætte den. Og er ikke enhver Mangfoldighed os en Gaade, indtil vi have opdaget dens Eenhed? Alligevel er det saa fristende i saa Ord at meddele et andet Menneske Blomsten af sine Granskninger, og saa let at glemme, hvor ringe Leilighed Skoleungdommen selv har havt til at granske, at der aldrig nok kan advares mod denne Slags aandelig Underviisning, især paa en Tid, da Philosophien finder saa liden Modvægt i de andre ethiske Videnskaber, at den bemægtiger sig Mange, for hvem den ikke bliver Andet end et fremmed Sprog, et Slags nyt Latin for de Lærde.

Kundskab uden Begreb er Videnskabens Legeme uden Aand, Begreb uden Kundskab er dens Aand uden Legeme,

dens Gjenfærd. Forenede findes de først i den af Videnskaben forklarede Tilværelse eller dog dennes livagtige Gjenbillede, og her maa Underviisningen søge sit frugtbareste Stof. Men skal det beholde den Fylde, som ene giver det Liv og Anskuelighed, saa kunne blot ganske enkelte Dele af det blive optagne; der maa gøres et Udvalg, og det er Videnskaben, der skal angive de Dele af dens Stof, der kunne give en Forestilling om det Hele. Saaledes ved Sprogunderviisningen, hvis Midler her ikke ere Sproglære og Glosebog, men Læsestykker af Forfattere, der have skrevet Sproget. Ligeledes ved Litteraturhistorien, navnlig den danske Digtekunsts Historie, som her bliver fremstillet gennem et Udvalg af vore ældre og nyere Digteres Arbejder, hvad enten de blot gennemlæses eller tildeels læres udenad, hvorved man først ret faaer Dre for en Forfatters Eiendommelighed. Ogsaa Religionslæren har et lignende Stof i Troens umiddelbare Udtryk i den hellige Skrift, Kirkens Bekjendelser og fromme Digteres Sange. Medens overhoved Stoffet for disse Fag allerede foreligger i Form af menneskelig Tale, have derimod Naturvidenskaberne deres Grundstof i den legemlige Verden. Vel kan og skal man nu ogsaa anskueliggjøre Naturhistorien ved at fremvise virkelige Naturgjenstande eller endog opsoge dem i det Frie, Naturlæren ved at anstille Forsøg, besøge Værksteder o. d.; men i det Hele taget kan den umiddelbare Jagttagelse her kun tjene til leilighedsviis at understøtte de boglige og mundtlige Skildringer. Og hvor Jagttagelsens Gjenstand er Menneskeslægten med dens Skjæbner i Stat og Kirke, eller Jordkloden som Natur har dannet og Kunst bebygget den, kan Stoffet end ikke deelviis fremlægges i en Skolestue, men maa udelukkende meddeles ved Hjælp af Ordet. Men det er aldrig muligt at udtømme en Begivenhed ved at fortælle den, en Tilstand

eller Skikkelse ved at beskrive den, og begge de nys omtalte Fortøtelsesmaader er man her nødsaget til at tage til Hjælp. Det gjælder derfor om at undgaae hvad der især var goldt ved enhver af dem: ikke nævne en Mands Navn for blot at berette, at han er født og død, ikke, som de daarlige Dramatikere, kalde Helten mild eller grusom istedenfor at anføre Træk, hvori disse Egenskaber selv have udtrykt sig. Det gjælder overhoved om at dvæle saa længe ved Skildringens Gjenstand, at Tilhøreren bliver som hjemme i den og næsten kan troe selv at see eller opleve den. Dette lykkes bedst ved saavidt muligt at holde sig til Dienvidners Beretning og deraf udsøge hvad der er mest fatteligt og tiltalende for Ungdommen efter dens endnu indskrænkede Synskreds*). I Historien er der imidlertid een Tidsalder, som den lærde Skole kan lade Ungdommen see ind i med egne Dine: den classiske Oldtid, i hvis Mesterværker den har en levende Kilde paa eengang til Sprogkundskab, Fremstillingskunst og Oldkyndighed. Derfor er ogsaa Studiet af de latinske og græske Forfattere, baade fra Sprogets og Formens og Indholdets Side betragtet, et Hovedled i hele denne Underviisning, som vi til Forskjel fra den lærde og aandige maaskee kunne kalde den kjernefulde; thi den giver os af Kjernen ikke blot Skal og Duft, men ogsaa de nærende Dele. — Hvad der i det Hele udmærker den, ligger tildeels i de tidligere

---

*) Jfr. Schelling, Methode des academ. Studium: „Die wahre Universalgeschichte müßte im epischen Styl, also in dem Geiste verfaßt sein, deren Anlage im Herodotus ist. Was man jetzt so nennt, sind Compendien, darinn alles Besondere und Bedeutende verwischt ist; auch derjenige aber, der Historie nicht zu seinem besondern Fach wählt, gehe so viel möglich zu den Quellen und den Particulargeschichten, die ihn bei weitem mehr unterrichten. Er lerne für die neuere Geschichte die naive Einfachheit der Chroniken lieb gewinnen, die keine präntensionvollen Characterschilderungen machen oder psychologisch motiviren.“

Betragtninger om Videnskabens Forhold til Livet. Saa sandt den rette Bidebegjærlighed har Tilværelsen til sidste Gjenstand, maae vi føle saameget større Tilfredsstillelse, jo nærmere vi kunne træde hen for den, jo mere vi kunne see, høre, opleve den med vor egen Sjæl; og hvad vi saaledes optage, er værdt at gjemme, fordi det i sin Naturtilstand er saa rigt, at enhver gjentagen Betragtning af det kan afvinde det nye Egenheder, nye Lærdomme, ny Opbyggelse. Vi lære derved ikke blot at kjende, men at elske Tilværelsen. Dog Skolen har foruden det nærmere, videnskabelige Formaal ogsaa det fjernere, at sætte os istand til at efterdanne Tilværelsen for i sin Tid at kunne gribe ind i den. Enhver Videnskab har sin tilsvarende Kunst og sit tilsvarende Instinct: de historiske og sproglige Videnskaber skulle forberede os til at handle og tale i det menneskelige Samfund, Naturvidenskaberne til at herske over den ufrie Natur. Saaledes ogsaa i det Enkelte: Latinstudiet skal af Kunster nærmest lære os den at skrive latinsk Stil, Rhetoriken at samle og fremsætte hvad vi have at sige. Men er nu Sproglære og Glosebog eller Læsning i latinske Forfattere det, vi mindst kunne undvære forat udtrykke os i Sproget? Mange lære et Sprog uden Grammatik, men Ingen ved den alene. Er det Fremstillingskunstens Mønstre eller dens Regler, der ere Grundbetingelsen for at udøve den? De fleste af os kjende neppe til Reglerne for en god Stil uden af at have seet dem efterfulgte. Er det Kunsttheorier eller Guds Natur og Kunstnerens Bærker der vække de slumrende Kunstevner? Erfaring stadfæster, hvad der følger af Grundforholdet mellem Videnskab og Tilværelse, at Theorien klarer, men Livet befrugter. Og hvad der gjælder om Livet, maa ogsaa gjælde om den Undervisning, der giver os et tro Gjenbillede af Livet, fremfor om den, der giver os de blotte Omrids deraf eller lærer

os at begribe det. — Paa den anden Side har hiin frugt-
bare, kjernefulde Underviisning ogsaa sine Grændser og sin Een-
sidedighed. I og for sig giver den kun Stoffet uden at paa-
pege enten dets Bygning eller dets indre Bessaffenhed. Og
paa Grund af den Udførlighed, som her er en Hovedfordring,
maa den indskrænke sig til Stykker, ofte Brudstykker, som ta-
ges ud af deres medfødtte Sammenhæng. Her kommer det
nu ikke blot an paa, at de valgte Stykker i al deres Een-
kelthed dog symbolisk udtrykke det Heles Væsen og Grund-
forhold, men ogsaa at de ere handelige for Skolen. I de
tidligere Aar, da Vandet saalidt som Legemet kan trives ved
de meget nærende Spiser, maa Stoffet altid meer eller min-
dre tilberedes og ligesom udblødes for at blive fordøieligt,
og da kan denne Underviisning, saavel som de forrige, kun
tilnærmelsesviis komme til Anvendelse. Men selv en mod-
nere Alder er sjælden fuldkommen modtagelig for Stoffet,
som det her bydes. Thi hvor findrigt de Stykker og Brud-
stykker, som indprentes, ere valgte, er det ikke at undgaae, at
de, enkelte og løsrevne, antyde Meget, som er og bliver ufor-
staaeligt, fordi Forudsætningerne mangle.

Vi have her seet de tre grundforskjellige Maader at be-
handle Underviisningsstoffet paa. Vi have seet dem i deres
Eensidedighed og fundet dem hver for sig baade uundværlige
og utilstrækkelige. Forsaavidt her tillige er gjort Forsøg paa
at angive deres naturlige Grændser, indeholder dette
Forsøg ogsaa en Antydning af, i hvad Forhold de formeent-
lig burde stilles til hverandre for i Forening at løse Skolens
Opgave. Thi ingen af dem har nogensinde været aldeles
fortrængt; kun deres gjensidige Forhold har forandret sig
med Tiderne. Men netop paa dette beroer for en stor Deel
Underviisningens Frugt. Betragte vi da deres Stilling i
det nyere Skolevæsen, kunne vi ikke miskjende en overstadig

Higen efter Fuldstændighed. Siden vort Aarhundredes Begyndelse ere Skolesagene ikke blot fordoblede i Antal, men hver for sig tiltagne i Detail, og uagtet man begynder at tale ilde om det meget „Hufommelsesværk“, er det, efter Lærebøgerne at dømmes, snarere i Tiltagende end i Aftagende. Kun gjennemsettes det tillige med Betragtninger, der skulle gjøre det forstaaeligt, overskueligt, frugtbart for Landsdannelsen, men som, naar de ikke groe op af Stoffet, selv maae huskes som vedtagne Meninger istedenfor at erkjendes og føles som Sandheder. Nye Fag, Kulturhistorie, physiske Geographi, for endnu ikke at tale om Naturvidenskaberne, ere isærd med at udskille sig og tilføre Skolen nyt Vidskab og nye Overblik. Selv i de classiske Studier søge Bifagene at frigjøre sig fra deres afhængige Stilling som Hjælpemidler ved Fortolkningen af de gamle Forfattere, og nøies ingenlunde med at sammenstille hvad her leilighedsviis er indsamlet. Undertiden synes Forfatteren at være til for Sprogets og Sproget for Sproglærens Skyld; undertiden lægger man Vægt paa den historiske Side og lader nu Antiquiteter, Litteraturhistorie, Kunsthistorie fremtræde med en Detail, som det er umuligt at underbygge uden at gjøre Bifaget til Skolens Hovedfag. Den samme Grundretning, paa hvis Overdrivelser her er henpeget, den samme Griben efter det Afledede og deraf følgende Mangel paa Begrændsning, gjør sig ogsaa gjældende ved Hvitkolerne og i Litteraturen, ikke blot hos os, men i de fleste Lande, med hvilke vi staae i Samqvem. Men for Skolerne er den misligst, fordi de skulle arbejde med Begynderen og fordi de optage hele hans Arbejdstid. Det er imod hiin Grundretning, som allerede har Manges Stemmer og Fleres Stemninger imod sig, at ogsaa de her fremsatte Betragtninger have anbefalet at optage Dele af Stoffet i dets Oprindelighed, men med

skjønfont Balg, og indprente dem saaledes, at den øvrige Underviisning i dem har faste Punkter at dreie sig om. Hvad der paa denne Maade er optaget i ubearbejdet Tilstand, kan ikke noksom tydes, forklares, forfølges i sine Hovedtræk, omsættes i Begrebsform; thi det trænger selv dertil for at blive klaret, og nu først tjener det til at anskueliggjøre de abstracte Forestillinger, som indeholdes i det. Men for at det ogsaa kan sees i sin ydre Sammenhæng med det uendelige Stof, hvoraf det er udtaget, og i sit Forhold til de mange sideordnede Dele, som blot udelukkes fordi Tiden er knap og Mændens Kræfter kun svage, behøves der korte, ligelig udførte Grundrids af hele den menneskelige Viden, hvis Traade her knyttes som til et sammenhængende Næt, der nu ogsaa kan tjene os til at indfange meget Andet, end hvad der ligefrem bliver os overleveret som Læregjensstand. Ved disse Omrids kan der være Tale om Ligelighed og Alsidighed; i sin Tid har man meddeelt dem i Form af almindelig Encyclopædi og tildeels under Navnet *Orbis pictus*; nu gjør man med Rette strengere Fordringer, skiller dem fagviis, giver dem større Udstrækning, bedre Sammenhæng og derved ogsaa mere Betydning. Men kan man ved at sætte betegnende Træk istedenfor Almindeligheder endog give dem en vis Anskuelighed, maa man dog aldrig glemme, at den rette Kjærlighed til Videnskaberne og den rette Forstand paa dem ikke beroer paa Forestillingernes Mangfoldighed, men paa deres Inderlighed.

Til at fremme Underviisningen ad den her angivne Veie ere de fleste Skolebøger enten for lærde eller for aandige. Saameget mere af Arbejdet hviler paa de Lærere, der ere enige i Grundbetragtningen og maaskee allerede længe have virket efter den. Fjærend den kan blive gjennemført, er der ogsaa mange nye Spørgsmaal at klare: om Arbejdets Deling

paa den ene Side mellem Lærebogen og Læreren's mundtlige Underviisning, paa den anden Side mellem Disciplens Modtagelighed herfor og hans Selvvirksomhed ved skriftlige eller mundtlige Arbejder. Men staaer først Maalet fast, vil det snart drage Maaden og Midlerne efter sig.

Skoleefterretninger.

Juli 1847.

Paa den i forrige Aars Program angivne Maade er i 3die stud. Cl. B samt i 2den Realclasse givet Underviisning i Musikkære, medens de af Disciplene, som ikke deeltage heri, fik Underviisning i Fransk. I 3die stud. Cl. B er der tillige læst Naturhistorie, hvilket Fag ifølge Planen for de udvidede Skoler næste Aar ogsaa vil blive optaget i 3die stud. Cl. A. Naagtet 3die Realclasse paa Grund af Disciplenes Antal hele Aaret har været deelt i tvende fuldkomne adskilte Afdelinger, har jeg ikke troet at burde bruge Latinunderviisningen (som her kun medtager 4 Timer om Ugen) til Inddelingsgrund.

Under 29de August ansøgte jeg hos Directionen for Univ. og de lærde Skoler om Tilladelse til herefter at affatte Testimonierne for Skolens Dimittender paa Dansk. Denne Begjæring motiverede jeg saaledes: „Da Dimissions-
„tiden nærmer sig, er jeg saa fri at udbede mig den kongl.
„Directions Tilladelse til, i Overensstemmelse med § 17 af
„den provisoriske Plan for de trende udvidede Skoler, at af-
„fatte Testimonierne paa Modersmaalet istedenfor, som
„hidtil, paa Latin. Hvad der har motiveret Sprogforandrin-
„gen for de trende Skoler, der selv holde Afgangsprøve, kan
„formeentlig ogsaa anføres angaaende de Skoler, der sende
„Candidater til Examen Artium ved Universitetet. Jeg har
„altid anseet Affattelsen af Testimonier og lignende Vidnes-
„byrd, hvori man sammenfatter hvad man lidt efter lidt har
„tagttaget ad Erfaringens Bei, for et ligesaa vigtigt som

„interessant Arbejde, men antaget, at Testimoniet, medens
 „det formelt er stilet til Universitetet og derved faaer et saa-
 „meget værdigere Præg, dog i Virkeligheden har mest Be-
 „tydning for selve Dimittenderne og deres Venner og Foræl-
 „dre. Da nu saamange af disse ikke have Afgang til et
 „latinisk Testimonium undtagen igjennem en Oversættelse, der
 „let nok kan giengive det Grovere af Meningen, men sjælden
 „de bestemte Skildringer, Domme og Hentydninger, som først
 „gjøre hine Almindeligheder indholdsrige og betegnende, saa
 „mister Testimoniet en stor Deel af sin Betydning ved at
 „udstedes paa Latin. Desuden er det ofte umuligt at ud-
 „trykke sine Forestillinger paa et fremmed, endsiige dødt Sprog
 „uden at opgive deres finere Nuancer, saameget mere som
 „her alle Actstykker (Lærernes aarlig afgivne udførlige Vid-
 „nesbyrd, Dimittendernes egne Meddelelser o. s. v.) foreligge
 „paa Modersmaalet, hvis Kategorier, som ethvert andet
 „Sprog, ere meer eller mindre uoversættelige. Uagtet en
 „vis svævende Ubestemthed i Udtrykket unægtelig kan være
 „velkommen ved en og anden Bemærkning, der maaskee lige-
 „frem udtalt vilde saare, kan man dog aldrig ønske sig en
 „slig Ubestemthed paanødet af det Sprog, hvori man skal
 „udtrykke sig.“

„Med Hensyn til § 106 i Forordningen for de lærde
 „Skoler af 1809 tillader jeg mig derfor at ansøge Tilladelse
 „til, i Overeensstemmelse med den provisoriske Plans § 17,
 „at udstede Testimonierne, af Indhold som hidtil vedtaget,
 „paa Modersmaalet.“

Under 8de Septbr. bevilgede Directionen mig denne
 Begjæring „i Overeensstemmelse med § 17 i den provisoriske
 Plan for de tre udvidede lærde Skoler.“ Jeg har saaledes
 sendt forrige Mars Dimittender til Universitetet med danske
 Vidnesbyrd.

Med det nye Bibliothekshalvaar i September traadte den Bestemmelse i Kraft, at Enhver, der vil benytte Bibliotheket (Brødre undtagne), maa anskaffe et Exemplar af den „veiledende Fortegnelse“. Denne Fortegnelse er tilslige beregnet paa at sætte Forældrene istand til at hjælpe de Yngre til et passende Valg af Hjemmelæsning.

Før Juleferien afholdtes, ligesom de forrige Aar, skriftlig og mundtlig Halvaarsexamen i de tre øverste stuerende og de to øverste Realclasser.

I Forsommeren meddelees en kortfattet Underviisning i det svenske Sprog for dem af Lærerne og Disciplene, som maatte ønske at føres over de første Banfæligheder ved Udtale og Forstaaen. Under Veiledning af Hr. stud. theol. P. A. Holm læstes (i de af Skandinavisk Selskab udgivne „udvalgte Stykker“) Tegnér's Tal på Oscarsdagen 1823, som Deeltagerne gjentog i Chorlæsning og oversatte uden Forberedelse; forat befæste Udtalen blev et Digt af Runeberg lært udenad efter flere Gange at være forelæst. Leilighedsviis blev der givet en Udsigt over Fleertalsformerne og andre fra Dansk afvigende Bøininger, som ogsaa over de gjennemgaaende Forskjelligheder imellem den svenske og danske Form af samme Grundord. Et Dictat den sidste Time tjente til at vise, at Hensigten hermed var opnaaet. Salt læstes kun 8 Gange (udenfor Skoletiden), og Forsøget har bestyrket mig i at antage et saa ringe Timetal for tilstrækkeligt til at sætte idetmindste de ældre Disciple istand til at læse Svensk paa egen Haand.

Statistiske Meddelelser.

Sidste Efteraar dimitteredes til Universitetet:

- 1) Just Peter Nielsen, Søn af afg. Klubvært Nielsen her i Staden. Hovedch. laudabilis et publ. enc. ornatus.
- 2) Andreas Hansen, Søn af afg. Fuldmægtig Hansen. Hovedch. laudabilis et publ. enc. ornatus.
- 3) Ferdinand E. T. Tvermoes, Søn af afg. Tobaksfabrikur Tvermoes her i Staden. Hovedch. laudabilis.
- 4) Johannes Erichsen, Søn af afg. Procurator Erichsen i Kjøge. Hovedch. laudabilis.
- 5) Christian S. Falbe, Søn af Hr. Kammerherre, Commandeurcapitain Falbe. Hovedch. laudabilis.
- 6) Ditlev C. Lange, Søn af Hr. Soldassistent Lange. Hovedch. laudabilis.
- 7) Harry S. Herz, Søn af Hr. Garver Herz her i Staden. Hovedch. laudabilis.
- 8) S. S. Julius Breinholm, Søn af afgangne Major v. Breinholm. Hovedch. laudabilis.
- 9) E. Thorvald O. Lausen, Søn af Hr. Institutbestyrer Lausen her i Staden. Hovedch. laudabilis.
- 10) Stephan Thorarensen, Søn af Hr. Apotheker Thorarensen paa Island. Hovedch. haud. illaud.

Af dem, der i dette Skoleaar udgik af 1ste Realklasse, nævnes:

- 1) Ludvig Levin, Søn af afg. Kjøbmand Levin her i Staden. Han erholdt ved Skolens sidste Marsseramen til Hovedcharacter: Meget godt.
- 2) Julius S. Hansen, Søn af Hr. Kammerraad, Slotsforvalter Hansen. Han erholdt ved sidste Marsseramen til Hovedcharacter: Meget godt?.

3) Julius A. Halberg, Søn af Hr. Garvermester Halberg her i Staden. Han erholdt ved sidste Aars Examen til Hovedcharacter: Meget godt?

Skolens Disciple ere iaar 294 (ifjor 273), nemlig 147 Studerende og 147 Realdisciple.

De ere fordeelte i følgende 13 (17) Classer:

1ste studerende Klasse	.....	har	24	Disciple.*)
2den	—	—	A α og β.	— 26 — **)
—	—	—	B α og β.	— 25 — **)
3die	—	—	A.....	— 22 —
—	—	—	B.....	— 26 —
1ste Realclasse	m.....	—	12	—
2den	—	m.....	— 14	—
3die	—	a.....	— 21	—
—	—	b.....	— 23	—
4de	—	a og b ..	— 31	— ****)
5te	—	a og b ..	— 29	— ****)
6te	—	m.....	— 20	—
Forberedelsesclassen	m.....	—	21	—

I efterstaaende Liste over Lærefagenes Fordeling er Hovedsummen af Timerne i hvert Fag ikke allevegne lig Summen af de for hver Klasse anførte Timer, da den tilføjede maa beregnes efter den meer eller mindre adskilte Underviisning i de deelte Classer, forat angive det virkelige Timeantal.

*) I Hebraisk og tildeels i latinisk Stil er Classen deelt i to Hold.

***) Snart adskilte, snart forenede.

****) Sideordnede men fuldkommen adskilte. Af de ialt 44 Disciple læse de 24 Latin, de 20 Engelsk.

*****) I enkelte Timer adskilte.

Skolens Lærere.

- M. Sammerich**, Mag. art. og Cand. theol., Forstander for Skolen siden 12te Dec. 1842; Lærer i Latin i næstøverste Klasse 1831 og 33; underviser øverste studerende Klasse i Dansk siden August 1841 og i Latin siden Dec. 1842, øverste Realclasse i Dansk siden April 1844; har 9 Timer ugentlig.
- Hr. C. Svenningsen**, Cand. phil., Inspecteur ved Skolen siden 1ste August 1832, Lærer siden Foraaret 1824, underviser i Mathematik i 1ste studerende, 2den A og 2den B, i Dansk i 2den Realclasse, i Latin i 3die A; har 29 Timer ugentlig.
- Hr. J. S. Dreboldt**, Cand. juris, Fuldmægtig i Hof- og Stadsretten, Lærer siden August 1826, underviser 15 Timer ugentlig 3 ft. Cl. A, 3 ft. Cl. B, 4de, 5te og 6te Realcl. i Lydsf.
- Hr. N. U. Krossing**, Cand. phil., Cantor i Citabellet, Lærer siden 1ste October 1828, underviser 27 Timer ugentlig 3 ft. Cl. B, 3die Realcl. b, 4de og 6te Realclasse i Dansk.
- Hr. O. C. Borch**, Cand. phil., Lærer siden August 1830, underviser i Fransk gennem alle Classer og har saaledes 30 Timer ugentlig.
- Hr. Leopold S. S. Jørgensen**, Cand. phil., Lærer siden Marts 1832, underviser 18 Timer ugentlig 3die Realcl. b og 4de Realcl. i Geographi, samt 5te Realcl. i Dansk.
- Hr. N. P. Keith**, Cand. phil., Lærer siden 1833, deltaget i Inspectionen siden Febr. 1843, underviser 30 Timer ugentlig 3 ft. Cl. A, 1ste og 2den Realclasse i Mathematik, de to sidste ogsaa i Naturlære, samt 3die ft. Cl. B og 3die Realcl. a og b i Regning.

- Hr. **C. S. Funch**, Cand. phil., Lærer siden Mai 1834, underviser 2den B og 3die B i Latin, 21 Timer ugentlig.
- Hr. **S. P. Raasch**, Handelsbogholder, Lærer siden Novbr. 1834, underviser 17 Timer ugentlig 1ste, 2den, 4de og 5te Realcl. i Regning.
- Hr. **Fredr. D. Jørgensen**, Cand. theol., Lærer siden Mai 1835, underviser 22 Timer ugentlig de tre nederste studerende Classer og Realclasserne fra 2den til 5te i Skrivning.
- Hr. **G. A. Müller**, Lærer ved Landcadetacademiet, Lærer her ved Skolen siden August 1837, underviser 7 Timer ugentlig 1ste studerende Classe og 2den Cl. A i Geographi samt 1ste Realcl. i Skrivning.
- Hr. **K. Th. Fenger**, Cand. theol., Lærer siden Januar 1840, underviser 15 Timer ugentlig 3die A og 3die B, 1ste og 2den Realcl. i Religion, samt 4de, 5te, 6te Realclasse og Forberedelsesclassen i Sang.
- Hr. **Hans P. L. Petersen**, Cand. theol., Lærer siden August 1840, underviser 28 Timer ugentlig de 3 øverste studerende og de 4 øverste Realclasser i Lydst samt 2den og begge 3die Realclasser i Engelsk.
- Hr. **S. Breinholm**, Cand. theol., Lærer siden August 1841, underviser 7 Timer ugentlig begge 3die og 4de Realclasse i Religion.
- Hr. **Vilh. Lund**, Cand. phil., Lærer siden August 1841, underviser 31 Timer ugentlig 5te og 6te Realcl. i Geographi og Tegning, 6te og Forberedelsesclassen i Skrivning og den sidste tillige i Dansk.
- Hr. **G. K. Hoffmann**, Architect og Kobberstikker, Lærer siden Marts 1842, underviser 3die studerende Cl. B og de øverste Realclasser indtil 4de i Tegning; har ugentlig 10 Timer.

- Hr. **C. Berg**, philol. cand., Lærer siden October 1842, underviser 12 Timer ugentlig de tvende øverste st. Classer i Græsk.
- Hr. **J. Mygdal**, Cand. theol., Lærer siden Febr. 1843, underviser 1ste studerende Classes yngste og ældste Afdeling og 2den studerende Classse A 7 Timer ugentlig i Hebraisk.
- Hr. **Rudolf Møller**, philol. stud., Lærer siden April 1843, underviser de to øverste studerende Classer 25 Timer ugentlig i Latin.
- Hr. **C. C. Brir**, Cand. theol., Lærer siden August 1843, underviser 19 Timer ugentlig de 4 øverste studerende Classer i Historie samt 2den B og 3die A i Geographi.
- Hr. **L. Gude**, Cand. theol., Lærer siden Juni 1844, underviser 10 Timer ugentlig de tre øverste studerende Classer i Religion.
- Hr. **Emil Erslev**, Cand. phil., Lærer siden August 1844, underviser de høiere Classer i fleerstemmig Sang to Timer ugentlig efter Skoletiden, og 3die studerende Cl. B, 2den Realcl. og begge 3die Realclasserne 5 Timer ugentlig i Musiklære.
- Hr. **A. Manicus**, Cand. med., Lærer siden Octbr. 1844, underviser 13 Timer ugentlig nederste studerende og Realclasserne fra 3die til 6te i Naturhistorie.
- Hr. **Carl Tolstrup**, Cand. theol., Lærer siden Febr. 1845, underviser 2den Cl. A og 2den Cl. B 6 Timer ugentlig i Dansk.
- Hr. **J. U. G. Forchhammer**, philol. stud., Lærer siden August 1845, underviser 17 Timer ugentlig 2den B og 3die A i Græsk samt begge 3die Realclasser i Latin.
- Hr. **S. Rosing**, Cand. theol., Lærer siden August 1845, underviser 1ste Realclassse 4 Timer ugentlig i Engelsk.

Hr. Theod. Dall, Cand. juris, Lærer siden August 1846, underviser 6te Realclasse og Forberedelsesclassen 10 Timer ugentlig i Regning.

Hr J. S. Spur, Cand. theol., Lærer siden August 1846, underviser 5te og 6te Realclasse 7 Timer ugentlig i Religion og Bibelhistorie.

Hr. S. E. Sæborg, Stud. theol., Lærer siden August 1846, Bibliothekar ved Skolens Bibliothek, underviser 6 Timer ugentlig 3die studerende Cl. A og 3die Realclasse a i Danst.

Hr. C. D. Møller, Cand. theol., Lærer siden 1ste Sept. 1846, underviser 3die studerende Classe B i Historie og Geographi, 5 Timer ugentlig.

Hr. C. M. Gorm, Cand. theol., har siden Mai 1847 underviist 1ste, 2den og begge 3die Realcl. i Historie, samt 1ste, 2den og 3die Realcl. a i Geographi, 16 Timer ugentlig.

Underviisning i Gymnastik og Svømning, der af Skoletiden optager 19 Timer om Ugen, meddeles af Hr. Scheer.

Underviisning i Dands er i Vintermaanederne meddeelt af Hr. Krigsassessor Berg, Lærer ved Landcadet = Academiet, i tre Aftentimer om Ugen.

Næste Aar ville følgende Lærebøger blive benyttede.

Forberedelsesklassen.

Hjortø danske Børneven (4de Udg.).

6te Realclasse.

Hjortø d. Børneven (4de Udg.). Krossings poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Opgaver til Dvelse i Stiil (2den Udg.). Hallagers tydske Læsebog fra 1840. Balslevs Bibelhistorie. Hagens hist. Psalmer. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas.

5te Realclasse.

Hjortø d. Børneven (3die Udg.). Krossings poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Opgaver til Dvelse i Stiil (2den Udg.). Hallagers tydske Læsebog fra 1840. Luthers lille Katechismus. Balslevs Bibelhistorie. Hagens hist. Psalm. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Krarup-Hansens Skildringer af Pattedyr. Fr. Jorgensens Forskrifter (til Hjemmeskrivning).

4de Realclasse.

Dehlenschlägers nord. Oldsagn. Krossings Schema til dansk Grammatik (4de Udg.). Sammes poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Opgaver til Dvelse i Stiil (2den Udg.). Hallagers tydske Læsebog fra 1840. Borrings Manuel de langue française (4de Udg.). Balslevs Bibelhist. Balslevs Læsebog. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Strøms naturh. Læsebog 1—4de Hefte.

3die Realclasse.

Funchs danske Læsebog. Krossings Schema til dansk Grammatik. Rungs tydske Læsebog for Begyndere (3die

Udg.). Hjorts større tydske Grammatik. Borrings Manuel de langue française. Abrahams fr. Grammatik (1845). Balslevs Bibelhistorie. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Kosfods Historiens vigtigste Begivenheder (Udg. 1843). Et Atlas over den gamle Verden. Munthes Geogr. ved Belschov (nyeste Dplag). Et Atlas. Krøyers mindre Naturhist. Erslevs Haandbog i Sangunderv.

Anm. For de til Studering bestemte Disciple: Madvig's Lat. Formlære og Latinsk Læsebog for de første Begyndere. — For de Dvrigte: Mariboës Stories of Englands history og Sammes engelske Formlære (1844).

2den Realclasse.

Krossings poet. Læseb. 2den Deel. Hjorts t. Læsebog, prof. Deel. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stiiløvelsebog for Begyndere. B. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Dversf.). Abrahams fr. Gram. Lohmeyers engelske Læsestykker. Mariboës engelske Formlære. Balslevs Bibelhistorie. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Kosfods Historiens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. ved Belschov. Et Atlas. Panums Naturlære. Svenningens Geometri.

1ste Realclasse.

Göthes Güz v. Berlichingen. Hjorts tydske Læseb. prof. Deel. Sammes t. Gram. Grønbergs Stiiløvelsebog for Begyndere. Mérimées Mosaique. Borrings fr. Gram. (5te Udg.). Hedley's Gleanings. Mariboës eng. Formlære. Balslevs Bibelhist. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Kosfods Historiens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. ved Belschov. Et Atlas. Panums Naturlære. Svenningens Geometri. Bergs Arithmetik (sidste Udg.).

III. studerende Klasse B.

Madvig's lat. Formlære. Borgens lat. Læseb. Krossings poet. Læsebog. 2den Deel. Rungs t. Læseb. for Begyndere. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stiiløvelsebog for Begyndere. B. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Overs.). Abrahams fr. Gram. Herslebs større Bibelb. Balles Læreb. Det Nye Testament. Rosfods Historiens vigtigste Begivenheder (1843). Munthes Geogr. ved Velschow. Et Atlas. Drejers og Bramsens mindre Naturhist.

III. studerende Klasse A.

Madvig's lat. Sprogl. Cornelius Nepos. C. Bergs Schema til den græske Formlære. Sammes græske Læsebog. Barfods poet. Læseb. Rungs t. Læsebog for Begynd. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stiiløvelsebog for Begyndere. Borrings Læseb. for Mellemcl. (3die Udg.). Abrahams fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Balles Lærebog. Luthers lille Katechismus. Det Nye Testament. Bohrs Gammelhist. Et Atlas over den gamle Verden. Munthes Geogr. ved Velschow. Et Atlas. Drejers og Bramsens mindre Naturhist. Doppermanns Geometri.

II. studerende Klasse B.

Madvig's lat. Sprogl. Ciceros Taler (Madvig's 2den Udg.). Cæsar om den galliske Krig. Tregders græske Formlære. Bergs gr. Læsebog for 2det Aar. Deutsches Lesebuch v. Jürs u. Rung. Hjorts t. Gram. Ideler u. Nolte Handbuch d. fr. Sprache u. Litt., prof. Th. Borrings fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Det Nye Testament. Rosfods Udtog. Allens mindre Danmarkshistorie. Munthes Geogr. v. Velschow. Et Atlas. Et Atlas over den gamle Verden. Doppermanns Geometri.

II. studerende Classe A.

Madvig's lat. Sprogl. Cicero's Taler (Madvig's 2den Udg.).
 Callust's Catilina Livius 2den Pentade. Ovid's Metamorph.
 Moriz's Gudelære. Tregders gr. Gram. Madvig's gr. Ordfor-
 ningsl. Bergs Opgaver fra Danst til Græsk. Sammes Exempel-
 samling til gr. Syntax. Xenophons gr. Historie. Bergs Nogle
 Stykker af Iliaden og Odysseen. Genesis (Rauchs Udgave).
 Whittes hebr. Sproglære. Sammes Analyse til Genesis.
 Göthes Götz v. Berlichingen. Deutsches Lesebuch v. Jürs
 und Kung. Hjorts t. Gram. Ideler u. Nolte Handb. d. fr.
 Sprache und Litt., prof. Th. Borrings fr. Gram. Hers-
 lebs større Bibelhist. Det Nye Testament. Allens mindre
 Danmarkshistorie, Rosods Udtog. Munthes Geogr. ved
 Belschow. Et Atlas. Oppermanns Geometri. Jürgensens
 Arithmetik. (2den Udg.).

I. studerende Classe.

Madvig's lat. Sprogl. Cicero's tusculanske Undersøgelser.
 Horats (helst i en Udg. med Anm.). Virgil's Æneide (Igl.).
 Callust's Jugurtha. Livius 5te Pentade. Bojesens rom.
 Antiqv. (2den Udg.). Langes gr. Gram. (3die Udg.).
 Madvig's gr. Ordforningslære. Xenophons Symposion
 (Sauppe eller Stereotypudg.). Bergs Udvalg af græske Ta-
 ler. Genesis. Whittes hebraiske Sproglære. Sammes Ana-
 lyse til Genesis. Hjorts t. Læseb. 2det Bind. Sammes t.
 Gram. Hermann u. Büchner Handb. d. fr. Spr. prof.
 Th. Deichmanns fr. Gram. Herslebs større Bibelhistorie.
 Det Nye Testament paa Græsk og Dansk. Allens mindre
 Danmarkshist. Estrups Verdenshist. Munthes Geogr. v. Bel-
 schow. Et Atlas. Svenningsens Geometri for ældre, Opperr-
 manns for yngre Afdeling. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

Schema over Hovedexamens skriftlige Deel.

- I st.** Mandagen 12 Juli 7½—10½ Religionsafhandling; 3½—6 Tydsk Stiil; 6—8 Arithmetik. — Tirsdagen 13 Juli 7—10 Latinsk Stiil; 3½—6 Fransk Stiil; 6—8 Geometri. — Onsdagen 14 Juli 7½—10½ Historisk Afhandling; 3½—6 Latinsk Oversættelse.
- II A.** Mand. 12 Juli 7—10 Latinsk Stiil; 3½—6 Græsk Oversættelse; 6—8 Geometri. — Tirsd. 13 Juli 7½—10½ Dansk Stiil; 3½—6 Latinsk Oversættelse; 6—8 Arithmetik. — Onsd. 14 Juli 3½—6 Tydsk Stiil.
- II B.** Mand. 12 Juli 7½—10½ Dansk Stiil; 3½—6 Latinsk Oversættelse; 6—8 Arithmetik. — Onsd. 14 Juli 7—10 Latinsk Stiil; 3½—6 Tydsk Stiil.
- III A.** Mand. 12 Juli 11—2 Latinsk Stiil; 6—8 Arithmetik. — Tirsd. 13 Juli 11—2 Latinsk Oversættelse. — Onsd. 14 Juli 11—2 Dansk Stiil; 6—8 Græsk Stiil.
- III B.** Mand. 12 Juli 11—2 Dansk Stiil; 4—6 Skrivning. — Tirsd. 13 Juli 11—2 Latinsk Stiil. — Onsd. 14 Juli 12—2 Regning.
- 1 X.** Mand. 12 Juli 7½—10½ Dansk Stiil; 3½—6 Engelsk Stiil; 6—8 Regning. — Tirsd. 13 Juli 7—10 Fransk Stiil; 10—11 Engelsk Dictat; 11—12 Fransk Dictat; 3½—6 Tydsk Stiil; 6—8 Arithmetik. — Onsd. 14 Juli 10—12 Skrivning; 12—2 Regning; 4—6 Geometri.
- 2 X.** Mand. 12 Juli 11—2 Tydsk Stiil; 4—6 Regning. — Tirsd. 13 Juli 10—11 Fransk Dictat; 3½—6 Dansk Stiil; 6—8 Arithmetik. — Onsd. 14 Juli 10—12 Skrivning; 12—2 Tegning; 6—8 Engelsk Stiil.

- 3 **K.** a og b. Mand. 12 Juli 10—11 Tydsk Dictat; 11—1 Latinsk Stiil eller 11—12 Engelsk Dictat. — Tirsd. 13 Juli 11—1 Dansk Stiil; 1—2½ Regning. — Onsd. 14 Juli 8—10 Skrivning; 10—12 Tegning; 12—2 Tydsk Stiil.
- 4 **K.** a og b. Onsd. 14 Juli 8—10 Tydsk Stiil; 10—11½ Regning; 11½—1 Orthographi; 1—2½ Skrivning.
- 5 **K.** a og b. Onsd. 14 Juli 8—10 Regning; 10—11 og 1—2 Orthographi; 11—1 Skrivning.
- 6 **K.** Onsd. 14 Juli 8—10 Orthographi; 10—12 Regning; 12—2 Skrivning.

Schema over Hovedexamens mundtlige Deel.

(3 Parenthes er tilføiet det Læseværelse, hvor Examen afholdes. 6 **K** er i nederste Etage til høire, 3 **K** a i nederste Etage til venstre, 3 **K** b paa tredje Sal, de øvrige paa anden Sal; til III B er Opgangen ad Trappen i Gaarden til høire.

Naar ikke en heel Klasse bliver overhørt under Eet, deles Disciplene efter deres Navnebogstaver.)

Dansk.

Mandag	19 Juli	8—10	(3 K b)	6 K.
		11½—1	(3 K a)	5 K. <i>A—H.</i>
		4—6	(6 K)	3 K. <i>Ho—V.</i>
Tirsdag	20 Juli	8—9½	(6 K)	5 K. <i>L—V.</i>
		8—9¾	(2 K)	4 K. <i>A—Ha.</i>
		9¾—11½	(II B)	4 K. <i>He—P.</i>
		8—9¾	(2 K)	4 K. <i>A—Ha.</i>
		9¾—11½	(II B)	4 K. <i>He—P.</i>
		4—6½	(III A)	Forberedelsecl.
		4—6	(3 K a)	3 K. <i>A—He</i>

Dnsdag	21 Juli	8—9½	(II B) III B.	<i>N—V.</i>
Torsdag	22 Juli	11½—1	(2 X) III B.	<i>A—L.</i>

Latín.

Mandag	19 Juli	8—10	(III A) II B.	<i>A—Ha.</i>
		11½—1	(2 X) III B.	<i>A—L.</i>
		12—2½	(III A) III A.	
		4—6¼	(3. X b) 1 st.	
Tirsdag	20 Juli	6—8	(3 X a) 3 X.	
Dnsdag	21 Juli	6—8	(2 X) II A.	<i>A—Le.</i>
Torsdag	22 Juli	11—1	(6 X) II B.	<i>He—T.</i>
		1—2½	(II B) III B.	<i>N—V.</i>
		4—6	(II B) II A.	<i>Li—V.</i>

Græff.

Mandag	19 Juli	12½—2½	(6 X) II B.	<i>He—T.</i>
		6—8	(III A) II B.	<i>A—Ha.</i>
Tirsdag	20 Juli	4—6¼	(3 X b) I st.	
Dnsdag	21 Juli	8—10½	(III A) III A.	
		4—6	(II B) II A.	<i>Li—V.</i>
Torsdag	22 Juli	6—8	(2 X) II A.	<i>A—Le.</i>

Hebraiſſ.

Tirsdag	20 Juli	4—6	(2 X) II A.	<i>A—Le.</i>
Dnsdag	21 Juli	6—8	(3 X b) I st.	
Torsdag	22 Juli	6—8	(II B) II A.	<i>Li—V</i>

Indiſſ.

Mandag	19 Juli	8—9½	(6 X) 5 X.	<i>L—V.</i>
		10—11½	(3 X b) 1 X.	
		6—8	(6 X) 3 X.	<i>Ho—V.</i>
Tirsdag	20 Juli	8—9¾	(II B) 4 X.	<i>He—P.</i>

- Tirsdag 20 Juli $9\frac{3}{4}$ — $11\frac{1}{2}$ (3 X a) 2 X.
 $9\frac{3}{4}$ — $11\frac{1}{2}$ (2 X) 4 X. *A—Ha.*
 1— $2\frac{3}{4}$ (6 X) II B. *He—T.*
- Onsdag 21 Juli $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{4}$ (III A) II B. *A—Ha.*
 4— $5\frac{1}{2}$ (3 X a) 5 X. *A—H.*
- Torsdag 22 Juli 8— $9\frac{3}{4}$ (2 X) II A. *A—Le.*
 $9\frac{3}{4}$ — $11\frac{1}{2}$ (II B) II A. *Li—V.*
 10— $11\frac{1}{2}$ (III B) III B. *A—L.*
 $11\frac{1}{2}$ —1 (II B) III B. *N—V.*
 1— $2\frac{3}{4}$ (3 X b) I st.
 4—6 (3 X b) 6 X.
 6—8 (3 X a) 3 X. *A—He.*
 6— $8\frac{1}{2}$ (III A) III A.

Franzf.

- Mandag 19 Juli 8— $9\frac{3}{4}$ (3 X a) 2 X.
 $9\frac{3}{4}$ — $11\frac{1}{2}$ (2 X) 4 X. *A—Ha.*
 1— $2\frac{1}{2}$ (2 X) III B. *A—L.*
- Tirsdag 20 Juli $9\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{4}$ (6 X) II B. *He—T.*
 $11\frac{1}{2}$ —1 (II B) III B. *N—V.*
 1— $2\frac{1}{2}$ (3 X b) 1 X.
 $6\frac{1}{4}$ —8 (3 X b) I st.
- Onsdag 21 Juli 11— $12\frac{3}{4}$ (II B) 4 X. *He—P.*
 $12\frac{3}{4}$ — $2\frac{1}{2}$ (2 X) II A. *A—Le.*
 4—6 (6 X) 3 X. *Ho—V.*
 $6\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{4}$ (III A) II B. *A—Ha.*
- Torsdag 22 Juli 8— $9\frac{3}{4}$ (II B) II A. *Li—V.*
 $10\frac{1}{2}$ —1 (III A) III A.
 4—6 (3 X a) 3 X. *A—He.*

Engelsf.

- Mandag 19 Juli $11\frac{1}{2}$ —1 (3 X b) 1 X.

Freitag 20 Juli 8—9 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 2 X. 6—8 (6 X) 3 X.

Stellung og Bibelhistorie.

Manndag 19 Juli 8—9 $\frac{1}{2}$ (II B) 4 X. He—P. 1—2 $\frac{1}{2}$ (II B) III B. N—V. 6—8 (2 X) II A. A—Le. 8—10 (III A) II B. A—Ha.

Freitag 20 Juli 8—10 (3 X b) 1 X. 10—11 $\frac{1}{2}$ (3 X b) 1 X. 1—2 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 5 X. A—H. 4—6 (6 X) 3 X. Ho—V. 6—8 (II B) II A. Lⁱ—V. 8—9 $\frac{1}{2}$ (2 X) III B. A—L.

Onsdag 21 Juli 8—9 $\frac{1}{2}$ (6 X) 5 X. L—V. 9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 2 X. 11 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 3 X. A—He. 1—2 $\frac{3}{4}$ (3 X b) 1 st. 4—6 $\frac{1}{2}$ (III A) III A. 4—6 (3 X b) 6 X. 9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ (2 X) 4 X. A—Ha. 6—8 (6 X) II B. He—T.

Historie.

Manndag 19 Juli 11 $\frac{1}{2}$ —1 (II B) III B. N—V. 4—6 (2 X) II A. A—Le. 6—8 (3 X a) 3 X. A—He. 11 $\frac{1}{2}$ —1 (3 X b) 1 X. 11 $\frac{1}{2}$ —1 (2 X) III B. A—L. 5 $\frac{3}{4}$ —8 $\frac{1}{4}$ (III B) III A.

Onsdag 21 Juli 11 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ (6 X) II B. He—T. 6—8 (II B) II A. Lⁱ—V. 6—8 (6 X) 3 X. Ho—V.

Torsdag 22 Juli 8—9 $\frac{3}{4}$ (3 X a) 2 X.
 11 $\frac{1}{4}$ —1 (3 X b) I st.
 4—6 (III A) II B. *A—Ha.*

Geographi.

Mandag 19 Juli 8—9 $\frac{3}{4}$ (2 X) 4 X. *A—Ha.*
 9 $\frac{1}{2}$ —11 (6 X) 5 X. *L—V.*
 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ (II B) 4 X. *He—P.*
 6—8 (II B) II A. *Li—V.*
 6—7 $\frac{1}{2}$ (III B) III B. *N—V.*

Tirsdag 20 Juli 8—10 (3 X b) 6 X.
 11 $\frac{1}{4}$ —1 (6 X) II B. *He—T.*
 11 $\frac{1}{2}$ —1 (3 X a) 5 X. *A—H.*
 1—2 $\frac{1}{2}$ (2 X) III B. *A—L.*
 4—5 $\frac{3}{4}$ (III B) II B. *A—Ha.*

Onsdag 21 Juli 8—9 $\frac{1}{2}$ (3 X b) 1 X.
 9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ (6 X) 3 X. *Ho—V.*
 4—6 (2 R) II A. *A—Le.*

Torsdag 22 Juli 8—10 $\frac{1}{2}$ (III A) III A.
 9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{4}$ (3 X b) 1 st.
 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 2 X.
 12—2 (3 X a) 3 X. *A—He.*

Naturhistorie.

Mandag 19 Juli 11—12 $\frac{1}{2}$ (6 X) 5 X. *L—V.*
 1—2 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 5 X. *A—H.*

Tirsdag 20 Juli 1—2 $\frac{1}{2}$ (II B) III B. *N—V.*

Onsdag 21 Juli 9 $\frac{1}{2}$ —11 (2 X) III B. *A—L.*
 11—12 $\frac{3}{4}$ (2 X) 4 X. *A—Ha.*
 12 $\frac{3}{4}$ —2 $\frac{1}{2}$ (II B) 4 X. *He—P.*
 5 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 3 X. *A—He.*

Torsdag 22 Juli 4—6 (6 X) 3 X. *Ho—V.*
 6—8 (3 X b) 6 X.

Naturlære.

- Onsdag 21 Juli 8—9 $\frac{3}{4}$ (3 X a) 2 X.
 Lørdag 22 Juli 8—9 $\frac{1}{2}$ (3 X b) 1 X.

Musiklære.

- Mandag 19 Juli 4—6 (3 X a) 3 X. *A—He.*
 Lørdag 22 Juli 1—3 (6 X) 3 X. *Ho—V.*

Geometri.

- Mandag 19 Juli 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ (3 X a) 2 X.
                                   6 $\frac{1}{4}$ —8 (3 X b) 1 st.
 Tirsdag 20 Juli 10—12 (III A) II B. *A—Ha.*
                                   12—2 $\frac{1}{2}$ (III A) III A.
                                   4—6 (II B) II A. *Li—V.*
                                   6—8 (2 X) II A. *A—Le.*
 Onsdag 21 Juli 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{4}$ (3 X b) 1 X.
 Lørdag 22 Juli 9—11 (6 X) II B. *He—T.*

Arithmetik.

- Mandag 19 Juli 10—12 (III A) II B. *A—Ha.*
                                   1—2 $\frac{1}{2}$ (3 X b) 1 X.
                                   4—6 (II B) II A. *Li—V.*
 Onsdag 21 Juli 11 $\frac{1}{4}$ —1 (3 X b) 1 st.
                                   1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ (6 X) II B. *He—T.*
 Lørdag 22 Juli 8—9 (6 X) II B. *He—T.*
                                   4—6 (2 R) II A. *A—Le.*

(3 de lavere Classer henført under skriftlig Examen)

Regning

(er ligeledes henført under skriftlig Examen, unbtagen:)

- Mandag 19 Juli 4—6 (III A) Forberedelsesclassen.

Classernes Examinationstid er altsaa denne:

1 st.

(examineres i 3 R b.)

Mandag 4—6 $\frac{1}{4}$ Latin, 6 $\frac{1}{4}$ —8 Geometri.

Tirsdag 4—6 $\frac{1}{4}$ Græsk, 6 $\frac{1}{4}$ —8 Fransk.

Onsdag 11 $\frac{1}{4}$ —1 Arithmetik, 1—2 $\frac{3}{4}$ Religion, 6—8 Hebr.

Torsdag 9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{4}$ Geogr., 11 $\frac{1}{4}$ —1 Historie, 1—2 $\frac{3}{4}$ Tydsk.

II A. A—Le.

(examineres i 2 R.)

Mandag 4—6 Historie, 6—8 Religion.

Tirsdag 4—6 Hebraisk, 6—8 Geometri.

Onsdag 12 $\frac{3}{4}$ —2 $\frac{1}{2}$ Fransk, 4—6 Geographi, 6—8 Latin.

Torsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Tydsk, 4—6 Arithmetik, 6—8 Græsk.

II A. Li—V.

(examineres i II B.)

Mandag 4—6 Arithmetik, 6—8 Geographi.

Tirsdag 4—6 Geometri, 6—8 Religion.

Onsdag 4—6 Græsk, 6—8 Hist.

Torsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Fransk, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Tydsk, 4—6 Latin,
6—8 Hebraisk.

II B. A—Ha.

(examineres i Geographi i III B, ellers i III A.)

Mandag 8—10 Latin, 10—12 Arithmetik, 6—8 Græsk.

Tirsdag 8—10 Religion, 10—12 Geometri, 4—5 $\frac{3}{4}$ Geogr.

Onsdag 10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{4}$ Tydsk, 6 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{1}{4}$ Fransk.

Torsdag 4—6 Historie.

II B. He—T.

(examineres i 6 R.)

Mandag 12 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ Græsk.

Tirsdag $9\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{4}$ Fransk, $11\frac{1}{4}$ —1 Geogr., 1— $2\frac{3}{4}$ Tydsk.
 Onsdag $11\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ Historie, $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ Arithmetik.
 Torsdag 8—9 Arithmetik, 9—11 Geometri, 11—1 Latin,
 6—8 Religion.

III A.

(examineres i Historie i III B, ellers i III A.)

Mandag 12— $2\frac{1}{2}$ Latin.
 Tirsdag 12— $2\frac{1}{2}$ Geometri, $5\frac{3}{4}$ — $8\frac{1}{4}$ Historie.
 Onsdag 8— $10\frac{1}{2}$ Græsk, 4— $6\frac{1}{2}$ Religion.
 Torsdag 8— $10\frac{1}{2}$ Geogr., $10\frac{1}{2}$ —1 Fransk, 6— $8\frac{1}{2}$ Tydsk.

III B. A—L.

(examineres i Tydsk i III B, ellers i 2 K.)

Mandag $11\frac{1}{2}$ —1 Latin, 1— $2\frac{1}{2}$ Fransk.
 Tirsdag $11\frac{1}{2}$ —1 Historie, 1— $2\frac{1}{2}$ Geographi.
 Onsdag 8— $9\frac{1}{2}$ Religion, $9\frac{1}{2}$ —11 Naturhist.
 Torsdag 10— $11\frac{1}{2}$ Tydsk, $11\frac{1}{2}$ —1 Dansk.

III B. N—V.

(examineres i Geographi i III B, ellers i II B.)

Mandag $11\frac{1}{2}$ —1 Historie, 1— $2\frac{1}{2}$ Religion, 6— $7\frac{1}{2}$ Geogr.
 Tirsdag $11\frac{1}{2}$ —1 Fransk, 1— $2\frac{1}{2}$ Naturhistorie.
 Onsdag 8— $9\frac{1}{2}$ Dansk.
 Torsdag $11\frac{1}{2}$ —1 Tydsk, 1— $2\frac{1}{2}$ Latin.

1 K.

(examineres i 3 K b.)

Mandag 10— $11\frac{1}{2}$ Tydsk, $11\frac{1}{2}$ —1 Engelsk, 1— $2\frac{1}{2}$ Arith.
 Tirsdag 10— $11\frac{1}{2}$ Religion, $11\frac{1}{2}$ —1 Hist., 1— $2\frac{1}{2}$ Fransk.
 Onsdag 8— $9\frac{1}{2}$ Geographi, $9\frac{3}{4}$ — $11\frac{1}{4}$ Geometri.
 Torsdag 8— $9\frac{1}{2}$ Naturlære.

2 K.

(examineres i 3 K a.)

- Mandag 8—9 $\frac{3}{4}$ Fransk, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Geometri.
Tirsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Engelsk, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Tydsk.
Onsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Naturlære, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Religion.
Torsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Historie, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Geographi.

3 K. *A—He.*

(examineres i Engelsk i 6 K, ellers i 3 K a.)

- Mandag 4—6 Musikkære, 6—8 Historie.
Tirsdag 4—6 Dansk, 6—8 Latin eller Engelsk.
Onsdag 11 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ Religion, 5 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{1}{2}$ Naturhistorie.
Torsdag 12—2 Geographi, 4—6 Fransk, 6—8 Tydsk.

3 K. *Ho—V.*

(examineres i Latin i 3 K a, ellers i 6 K.)

- Mandag 4—6 Dansk, 6—8 Tydsk.
Tirsdag 4—6 Religion, 6—8 Latin eller Engelsk.
Onsdag 9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ Geographi, 4—6 Fransk, 6—8 Hist.
Torsdag 1—3 Musikkære, 4—6 Naturhistorie.

4 K. *A—Ha.*

(examineres i 2 K.)

- Mandag 8—9 $\frac{3}{4}$ Geographi, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Fransk.
Tirsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Dansk, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Tydsk.
Onsdag 11—12 $\frac{3}{4}$ Naturhistorie.
Torsdag 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Religion.

4 K. *He—P.*

(examineres i II B.)

- Mandag 8—9 $\frac{3}{4}$ Religion, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Geographi.
Tirsdag 8—9 $\frac{3}{4}$ Tydsk, 9 $\frac{3}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Dansk.
Onsdag 11—12 $\frac{3}{4}$ Fransk, 12 $\frac{3}{4}$ —2 $\frac{1}{2}$ Naturhistorie.

5 R. A—H.

(examineres i 3 R a.)

Mandag 11½—1 Dansk, 1—2½ Naturhistorie.

Tirsdag 11½—1 Geographi, 1—2½ Religion.

Onsdag 4—5½ Tydsk.

5 R. L—V.

(examineres i 6 R.)

Mandag 8—9½ Tydsk, 9½—11 Geogr., 11—12½ Naturhist.

Tirsdag 8—9½ Dansk.

Onsdag 8—9½ Religion.

6 R.

(examineres i 3 R b.)

Mandag 8—10 Dansk.

Tirsdag 8—10 Geographi.

Onsdag 4—6 Religion.

Torsdag 4—6 Tydsk, 6—8 Naturhistorie.

Forberedelsesclassen.

(examineres i III A.)

Mandag 4—6 Regning.

Tirsdag 4—6½ Dansk.

Skoleunderviisningen ophører for 1ste studerende Klasse
Lørdag Middag den 3die Juli, for 2den st. Klasse A Fre-
dag Middag den 9de Juli, og for de øvrige studerende Klas-
ser samt for 1ste, 2den og 3die Realclasse Lørdag Middag
den 10de Juli, — for 4de, 5te og 6te Realclasse Tirsdag
Middag den 13de Juli, — for Forberedelsesclassen Fredag
Middag den 16de Juli.

Listen over Udfaldet af Examen vil fra 1ste August være fremhængt paa Skolen. Hvilke Bøger der næste Aar bruges i hver Klasse, kan sees af dette Skrift S. 35—38.

De til Optagelse i Skolen bestemte Disciple prøves (Nl. 10) Lørdag 17de Juli, Fredag 23 Juli, Mandag 16de August; helst en af de to førstnævnte Dage.

Tirsdagen den 17de August Nl. 8 begynder Underviisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære Examen indbydes Enhver, der har Interesse for Skolen.
